

در کلاس من چه می‌گذرد؟

● صغری ملکی

اطلاعات، فعالیت‌های عملی و ... توسط آن‌ها صورت می‌گیرد. دومین رسانه‌ای که بعد از گروه‌های کوچک در کلاس من مورد استفاده قرار می‌گیرد، «نمایش خلاق» است. ما حداقل هفته‌ای شش نمایش خلاق داریم.

خب بچه‌های عزیزم، من از شما می‌خواهم که از نیمکت‌ها بیرون بیایید و آماده شوید تا نقش مولکول‌های نانی را بازی کنید که دچار تغییر شیمیایی شده و کپک زده‌اند. هم‌چنین، مولکول‌هایی را که دچار تغییر فیزیکی شده‌اند و ...

خب حالا که شعر «چشمه و سنگ» را روخوانی کردید، علی‌جان، شما نقش چشمه را بازی کن و کیوان نقش سنگ. آرش هم راوی می‌شود. ...

خب، بچه‌ها، همه می‌خواهیم نمایش «جنگ صفین» را بازی کنیم. گروهی سپاه حضرت علی، گروهی سپاه معاویه، یک نفر عمروعاص یک نفر ابوموسی اشعری و ...

یکی دیگر از رسانه‌هایی که ما در کلاس از آن استفاده می‌کنیم والیته از نظر تعدد استفاده در رتبه سوم قرار دارد، «فیلم آموزشی» است. ما تقریباً هفته‌ای سه بار در کلاس به تماشای فیلم آموزشی می‌نشینیم؛ فیلم‌هایی که به سختی از شبکه آموزش، سی دی فروشی‌ها و ... به دست می‌آورم. برای مثال، سه درس اول تاریخ پنجم دبستان، دقیقاً مطابق فیلم «محمد رسول الله» است. من این فیلم را با سرزدن به دهه سی دی فروشی سر انجام در یک کلی فروشی پیدا کردم. بعضی از فیلم‌ها را از صدا و سیما می‌خریم که در بیشتر مواقع باید آن‌ها را با نرم افزارهای رایانه‌ای کوتاه‌تر

و به حدود ۲۰ دقیقه تبدیل کنم. اما توجه و علاقه بچه‌ها هنگام تماشای فیلم، به تمامی زحمتهایی که برای تهیه آن کشیده شده است، می‌ارزد.

«گردش علمی»، رسانه‌ای است که با انجام آن به طور متوسط سه یا چهار بار در ماه از آن بهره می‌گیریم و رتبه چهارم را در کلاس من دارد؛ رسانه‌ای که می‌تواند چندان خطرناک و استرس آور هم نباشد. در کوچه مدرسه، کارگران در حال ساختمان سازی هستند؛ مکانی که دقیقاً مناسب درس اهرم ها در علوم پنجم است. نانوائی سر کوچه برای درس تغییرات فیزیکی و شیمیایی، نجاری دو خیابان بعد از مدرسه، عطاری

استفاده از فناوری اطلاعات یا عدم استفاده از فناوری اطلاعات؛ به راستی فناوری اطلاعات در کلاس من چه جایگاهی دارد؟

کوشش برای پاسخ به این سؤال سبب می‌شود که به جریانات کلاسم دقیق‌تر بنگرم و تحلیلی هر چند کوتاه از اتفاقات کلاسم داشته باشم. من آموزگارم؛ آموزگار دوره ابتدایی. دوره‌ای که دانش آموزانش ویژگی‌های خاص خود را دارند. دوره‌ای که از نظر پیازه، «دوره عملیات عینی» نام دارد و تدریس معلم آن باید کاملاً عینی و ملموس باشد. دوره‌ای که از نظر ادگار دیل، «دوره تجربه‌های مستقیم» است.

در کلاس من چه می‌گذرد؟ یک روز کاری در کلاس من چگونه است؟ پنج زنگ کلاس من در یک روز چگونه سپری می‌شود؟

اولین چیزی که در پاسخ به این سؤالات در ذهنم نقش می‌بندد، کار گروهی است. پر استفاده ترین رسانه در کلاس من، تشکیل گروه‌های کوچک و محیط‌های تعاملی هستند. من تقریباً هر روز و هر زنگ گروه‌های کوچکی را در کلاسم تشکیل می‌دهم و فرایند یادگیری در گروه‌های کوچک جریان دارد:

– گروه‌ها! لطفاً مهره‌های رنگی، چسب و مقوا را که دیروز گفتم با خود بیاورید روی میز بگذارید. می‌خواهیم مدل مولکولی آب را درست کنیم...
– گروه‌ها! لطفاً با دقت به حشرات داخل شیشه که با خود به کلاس آورده اید، نگاه کنید...

– گروه‌های عزیزم، درس امروز «بخوانیم» درباره دانشمندان بزرگ ایرانی است. هر گروه وظیفه دارد در مورد یک دانشمند تحقیق کند و یک روزنامه دیواری بسازد. دست به کار شوید. از رایانه و اینترنت هم می‌توانید استفاده کنید.

– گروه‌ها، لطفاً همه با من به حیاط مدرسه بیایید. متر نواری و دفتر یادداشت یادتان نرود. خب، گروه دوستی لطفاً مساحت باغچه را حساب کنید، گروه مهربانی، مساحت آبخوری را محاسبه کنید، گروه ...

در واقع گروه‌های کوچک پایه تمامی فعالیت‌های آموزشی کلاس من محسوب می‌شوند. انجام آزمایش‌ها، به دست آوردن

یکی از رسانه‌هایی که ما در کلاس استفاده می‌کنیم والیته از نظر تعدد استفاده در رتبه سوم قرار دارد، «فیلم آموزشی» است. ما تقریباً هفته‌ای سه بار در کلاس به تماشای فیلم آموزشی می‌نشینیم

آن سوتر، کانون پرورش فکری محل، باغچه مدرسه و ده‌ها جای دور و نزدیکی که خیلی وقت‌ها حتی می‌توان پیاده به آن‌ها رفت.

در کلاس من از فناوری اطلاعات نیز استفاده می‌شود، اما استفاده‌ای مکملی و نه پایه‌ای و اساسی. برای روشن شدن نقش مکملی، به یک نمونه از تدریس‌هایم در روزهای اخیر اشاره می‌کنم:

در درس اهرم‌ها در کتاب علوم پنجم دبستان، من باید به بچه‌ها آموزش می‌دادم اگر در یک اهرم جسم را به تکیه‌گاه نزدیک و یا دور از آن کنیم، چه اتفاقی می‌افتد. همه گروه‌ها وسایلی را که روز قبل از آن‌ها خواسته بودم، به کلاس آورده بودند.

خب گروه‌های عزیز، لطفاً وسایل را بردارید. می‌خواهیم به کوچه برویم و درس را آن‌جا یاد بگیریم.

همه گروه‌ها سطل و چوب‌به دست‌راهی شدند. از

کارگراها اجازه خواستیم که از شن و آجر استفاده کنیم و در پایان کار آن‌ها را برگردانیم. کارگراها هم با لبخند اجازه دادند. هر گروهی شروع به کار کرد. انگار خاک بازی در خون بچه‌هاست. با شادی و شور سطل‌ها را پر از شن کردند و با آجرها تکیه‌گاه ساختند؛ تکیه‌گاهی که هر چند دقیقه یک بار فرو می‌ریخت و بچه‌ها را به خنده می‌انداخت. به هر حال پس از چند بار آزمایش و خطا، نحوه ساختن تکیه‌گاه را یاد گرفتند و هر گروه مشغول آزمایش و یادداشت برداری شد.

پس از آزمایش و مشورت، هر

گروه نظرات خود را برای گروه‌های دیگر خواند. همه بچه‌ها به هدفی که مدنظر من بود، رسیده بودند. آجرها و شن‌ها را به سر جایشان برگردانیدیم و به کلاس برگشتیم. می‌خواستیم آموزش را کامل‌تر کنیم. از هر دو گروه از دانش‌آموزانم خواستیم دور میز حلقه بزنند و با استفاده از لپ‌تاپم، وارد اینترنت شدیم. متأسفانه مدرسه ما ویدیو پرژکتور ندارد. همین امر کار استفاده از رایانه را برایم سخت‌تر می‌کند.

وارد اینترنت شدیم و در جست‌وجو گوگل، اهرم‌ها را جست‌وجو کردیم و به وبلاگ یک معلم پنجم رفسنجان

رسیدیم که انیمیشن کوتاهی درباره اهرم‌ها در وبلاگش گذاشته بود. آن را دانلود کردیم و دیدیم. کوتاه بود، اما برای دانش‌آموزان من بسیار جذاب. یکی از بچه‌ها پیشنهاد کرد که برای این خانم معلم پیغام بگذاریم و از او تشکر کنیم. کیوان به نمایندگی از بچه‌های کلاس به قسمت نظرات وبلاگ این خانم معلم رفت و از طرف همه بچه‌های کلاس تشکر کرد.

در این درس، رایانه و استفاده از اینترنت یک نقش مکمل داشت. در واقع من با ایجاد گروه‌های کوچک، فراهم آوردن یک گردش علمی، و کار با اشیای واقعی، به اهداف آموزشی‌ام رسیده بودم، ولی استفاده از اینترنت نیز در پایان کار باعث شد، دانش‌آموزانم آموزششان را تکمیل کنند.

استفاده از اینترنت در کلاس من گاهی نیز نقشی کاملاً کلیدی در زمینه جمع‌آوری اطلاعات دارد. به عنوان نمونه، در یکی از درس‌های «بخوانیم» با موضوع «دانشمندان و هنرمندان بزرگ

ایرانی»، من با دادن مقوای رنگی به هر یک از گروه‌ها، از آنان خواسته بودم که هر گروه یک روزنامه دیواری درباره یک دانشمند یا هنرمند در کلاس درست کند؛ گروه اول دکتر حسابی، گروه دوم کمال الملک بهزاد، گروه سوم دکتر محمد معین، گروه چهارم ...

گروه‌ها دست به کار شدند. کلاس شور و حال جالبی پیدا کرده بود:

خانم اجازه، ما به عکس دکتر حسابی نیاز داریم. اجازه می‌دهید با لپ‌تاپ وارد اینترنت شویم، عکس را روی فلش

در جست‌وجو گوگل، اهرم‌ها را جست‌وجو کردیم و به وبلاگ یک معلم پنجم رفسنجان رسیدیم که انیمیشن کوتاهی درباره اهرم‌ها در وبلاگش گذاشته بود. آن را دانلود کردیم و دیدیم. کوتاه بود، اما برای دانش‌آموزان من بسیار جذاب. یکی از بچه‌ها پیشنهاد کرد که برای این خانم معلم پیغام بگذاریم و از او تشکر کنیم. کیوان به نمایندگی از بچه‌های کلاس به قسمت نظرات وبلاگ این خانم معلم رفت و از طرف همه بچه‌های کلاس تشکر کرد

عرض ۱۰ دقیقه یاد دادم، صحنه بسیار جالبی در کلاس ایجاد شد. اکثر بچه‌ها با فلشی در دست با شور و هیجان از پاورپوینت‌هایی که ساخته بودند حرف می‌زدند، بدون این که من از آن‌ها خواسته باشم. متأسفانه ما در مدرسه ویدیو پرژکتور نداریم و آن‌ها نتوانستند زیبایی اسلاید‌هایی را که ساخته بودند، روی پرده و بزرگ‌تر ببینند و تنها روی صفحه لپ‌تاپ به تماشای کار بچه‌ها نشستیم. به همین دلیل نمی‌توانم از این علاقه و توجهی که دانش‌آموزان به درست کردن پاورپوینت دارند، به نحوی شایسته در امر آموزش بهره ببرم.

سی‌دی‌های نرم‌افزاری موجود در بازار نیز یکی دیگر از موارد رایانه است که متأسفانه باز هم به دلیل نبود ویدیو پرژکتور در مدرسه، در کلاس من نقش چندانی ندارند. البته من ترجیح می‌دهم به جای استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی، از فیلم‌های آموزشی که جنبه عینی تری دارند، استفاده کنم. برای مثال، در زمینه بدن انسان، هم نرم‌افزار وجود دارد و هم فیلم آموزشی مستند و من به خاطر عینی‌تر بودن از فیلم آموزشی استفاده می‌کنم. به طور کلی می‌توان گفت من تا به حال از نرم‌افزارهای آموزشی موجود در بازار در کلاس استفاده نکرده‌ام، چون کار با آن‌ها کاملاً فردی است. البته من این نرم‌افزارها را به عنوان جایزه به دانش‌آموزانم داده‌ام تا در خانه از آن‌ها استفاده کنند.

یکی دیگر از رسانه‌هایی که ما در کلاس از آن استفاده می‌کنیم و جزو فناوری اطلاعات محسوب می‌شود، تلفن همراه است. ما تقریباً ماهی سه یا چهار بار از تلفن همراه استفاده می‌کنیم که البته این استفاده نیز حالت مکمل دارد. تماس با متخصصان و پخش صدای آن‌ها در کلاس پس از آزمایش‌ها و فعالیت‌های گروهی، برای تکمیل آموخته‌های دانش‌آموزان بسیار مناسب است.

ضبط صدای دانش‌آموزان با تلفن همراه هنگام شعرخوانی و قرائت قرآن، و پخش آن در کلاس هم یکی دیگر از استفاده‌های ما از تلفن همراه است که راهی برای خودارزیابی دانش‌آموزان

یکی دیگر از رسانه‌هایی که ما در کلاس از آن استفاده می‌کنیم و جزو فناوری اطلاعات محسوب می‌شود، تلفن همراه است. ما تقریباً ماهی سه یا چهار بار از تلفن همراه استفاده می‌کنیم که البته این استفاده نیز حالت مکمل دارد

محسوب می‌شود.

در پایان باز به سؤال آغازین برمی‌گردیم: فناوری اطلاعات چه جایگاهی در کلاس من، کلاس پنجم ابتدایی دارد؟ در پاسخ با توجه به تحلیلی که در بالا ارائه شد و به طور خلاصه باید گفت: «در کلاس من فناوری اطلاعات نقش مکمل آموزش را دارد؛ نقشی مکمل فعالیت‌های گروهی، گردش علمی، نمایش خلاق، آزمایش، کار با اشیای واقعی، مدل و ماکت.»

بریزیم، بعد مدیر برایمان پرینت بگیرد؟

خانم، ما باید بدانیم کمال‌الملك کجا به دنیا آمده، در چه زمینه‌ای فعالیت داشته و چگونه زندگی کرده است. ما به اینترنت نیاز داریم. می‌توانیم...

اگر آن روز اینترنت در کلاس ما نبود، روزنامه‌های دیواری درست نمی‌شدند و هر گروه نمی‌توانست تحقیق خود را برای کلاس توضیح دهد. از این نمونه برنامه‌ها در کلاس ما گاهی اتفاق می‌افتد و ما برای به دست آوردن اطلاعات، از دنیای اینترنت استفاده می‌کنیم. البته لازم به ذکر است، ما برای به دست آوردن اطلاعاتی از اینترنت استفاده می‌کنیم که نشود آن اطلاعات را از منابع عینی تری مانند گردش علمی، کار با اشیای واقعی، آزمایش و ... به دست آورد. به عبارت دیگر، اگر برای به دست آوردن اطلاعات بتوان از اشیای واقعی، مدل و ماکت، آزمایش و ... استفاده کرد، این منابع در اولویت قرار دارند.

یکی دیگر از موارد استفاده ما از رایانه، استفاده از نرم‌افزارهای آن است. متأسفانه تنها رایانه موجود در کلاس من، لپ‌تاپی است که هر روز با خود به کلاس می‌آورم و رایانه دیگری نداریم که بچه‌ها به طور گروهی و یا فردی با آن کار کنند. البته وجود یک رایانه در کلاس برای استفاده از اینترنت، چندان

مشکلی ایجاد نمی‌کند و بچه‌ها گروه گروه به سراغ لپ‌تاپ من می‌روند و اطلاعات لازم را برای گروه خود به دست می‌آورند. اما فقط با یک رایانه، به سختی می‌توان کار با رایانه را به بچه‌های یک کلاس آموزش داد. من امسال به دانش‌آموزانم دو برنامه رایانه‌ای، یعنی «پاورپوینت» و «یولید» را آموزش دادم. سرعت یادگیری دانش‌آموزان بی‌نهایت بالا بود و آن‌ها خیلی سریع کار با این دو برنامه را یاد گرفتند.

فردای روزی که من پاورپوینت را به دانش‌آموزانم در

